

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 22 maja 2018 roku

ZSR.422.3.2018.MK

**Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej**

do Rzecznika Praw Dziecka napływają prośby o interwencję, w których zgłaszający wskazują na trudną sytuację rodzin zastępczych (kserokopie pism w załączeniu).

Skargi nawiązują do zapowiadanych na stronach internetowych Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej zmian przepisów ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2017 r. poz. 697, z późn. zm.) i poruszają m.in. następujące problemy:

- okresowe umowy cywilno-prawne zawierane z rodzinami zastępczymi nie gwarantują im stabilnego zatrudnienia i poczucia bezpieczeństwa;
- niedostateczne finansowe wsparcie dla rodzin zastępczych;
- brak realnego instytucjonalnego wsparcia dla rodzin zastępczych;
- brak procedur gwarantujących ochronę i dochodzenie przysługujących rodzinom zastępczym praw;
- rejonizacja przy umieszczaniu dzieci;
- brak pełnego wglądu w dokumentację dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej oraz dot. rodziny zastępczej.

W ocenie skarżących zapowiadane zmiany ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej nie rozwiązują powyższych problemów z jakimi borykają się rodziny zastępcze.

W świetle skierowanych do Rzecznika Praw Dziecka skarg chciałbym zwrócić uwagę na raport NIK z 4 kwietnia 2017 roku o działaniach powiatów na rzecz tworzenia i wsparcia rodzin zastępczych¹.

W raporcie tym wskazano, że system pozyskiwania kandydatów na rodziców zastępczych i prowadzących rodzinne domy dziecka oraz system wsparcia już funkcjonujących rodzin zastępczych jest niewydolny.

Okresowe umowy cywilno-prawne zawierane z rodzinami zastępczymi nie gwarantują im stabilnego zatrudnienia i poczucia bezpieczeństwa. Żaden z objętych kontrolą powiatów, nie zawierał umów na okres dłuższy, niż minimalny określony w ustawie.

Brakuje kandydatów do pełnienia funkcji rodzin zastępczych także ze względu na niewielkie wynagrodzenie. Rady Powiatu mają możliwość podwyższenia stawki wynagrodzenia, biorąc pod uwagę kwalifikacje, ukończone szkolenia i oceny rodziny, ale robią to tylko w pojedynczych przypadkach.

W niewystarczającym stopniu rodziny zastępcze mogą także korzystać z uprawnień, które daje im ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, takich jak: zatrudnienie osoby do pomocy przy sprawowaniu opieki nad dziećmi, pomoc koordynatora, pomoc wolontariuszy, czy też prawo do urlopu. NIK zwróciła przy tym uwagę na podwójne, rozbieżne zadania koordynatorów, którzy nie tylko mają pomagać, ale jednocześnie mają także oceniać i kontrolować rodziny. Powyższe zaburza wzajemne zaufanie. Część rodzin zastępczych nie wnioskuje o przydzielenie im koordynatora, bo nie chce być kontrolowanych przez osoby, które *de facto* mają im pomagać w rozwiązywaniu problemów.

W ciągu trzech lat nastąpił spadek o ponad 50 proc. liczby szkoleń organizowanych dla rodzin zastępczych, co świadczy o braku dbałości powiatów w zakresie podnoszenia kompetencji opiekuńczo-wychowawczych rodzin.

Rodziny zastępcze mają również problemy z szybkim dostępem do specjalistycznych placówek medycznych oraz uzyskaniem pomocy psychologów, pedagogów i terapeutów poza kolejnością. Tymczasem umieszczane w rodzinach zastępczych dzieci częściej niż inne dzieci obciążone są dysfunkcjami zdrowotnymi. Dlatego powinny być one lepiej wspierane przez lekarzy i specjalistów.

¹ <https://www.nik.gov.pl/aktualnosci/nik-o-dzialaniach-powiatow-na-rzecz-tworzenia-i-nbsp-wsparcia-rodzin-zastepczych.html>

Powyższe powoduje, że rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej następuje zbyt wolno w stosunku do potrzeb. W skontrolowanych powiatach odnotowano wręcz spadek liczby rodzin zastępczych. Brakuje w szczególności rodzin zawodowych pełniących funkcje pogotowia rodzinnego i specjalistycznych, do których mogłyby być kierowane dzieci z deficytami wychowawczymi lub zdrowotnymi.

W ocenie NIK, brak realnego – finansowego i instytucjonalnego – wsparcia przy zmaganiu się z wieloma trudnościami, jakie napotykają rodziny zastępcze powoduje, że niewielu jest kandydatów do pełnienia tej funkcji, co stanowi poważne zagrożenie dla dalszego rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej.

W związku z powyższym, działając na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 roku o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U z 2017 r. poz. 922), zwracam się do Pani Minister z uprzejmą prośbą o przedstawienie stanowiska w sprawie rozwiązania sygnalizowanych przez zgłaszających i NIK problemów.

Z poważaniem
Marek Piński